

4. ETT SISTA FARVÄL AV DEN AVLIDNE

Rekommendation: Förbered de närstående på att se på den avlidne genom att beskriva detaljer i utseendet hos den avlidne och genom att berätta om eventuella reaktioner det kan föranleda hos betraktarna.

Evidensgrad: B

Genom att se den avlidne bekräftades dödsfallet, det gav de närstående en känsla av lugn och hjälpte dem att klara av förlusten. Deltagarna uppskattade förberedelserna inför att se den avlidne.

I en kvalitativ undersökning¹ beskrevs synpunkter och erfarenheter hos personer (n=16) som plötsligt förlorat en närstående när de såg på den avlidne. Informationsgivare var. Dödsorsakerna var hjärtinfarkt, olyckor, självmord och personbrott.

Studiens kvalitet: God (8/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: Måttlig.

Kommentar: Skillnader i hälso- och sjukvården i Kanada och Finland.

Föräldrarna beskrev redan innan det döda barnet föddes behovet hos syskonen att få information och de betonade anvisningar om hur ett dött barn ska presenteras för syskonen.

I en kvalitativ undersökning² beskrevs ur föräldrarnas (n=27) synvinkel föräldraskap och syskonens behov efter en perinatal död.

Studiens kvalitet: Hög (9/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Föräldrar som förlorat sitt barn ska förberedas på förändringar som sker hos den avlidne.

I en enkätundersökning³ beskrevs erfarenheterna och åsikterna hos föräldrar till barn som dött under graviditet (n=104) om praxis som gäller fotografering i anknytning till sorgen.

Studiens kvalitet: God (8/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Mödrar till barn som dött under graviditet önskade att de skulle förberedas på förändringar som sker hos den avlidnes utseende och på hur det känns att lämna sjukhuset utan sitt barn.

I en kvalitativ undersökning⁴ beskrevs hur ett barns död påverkar mödrarna till ett barn som dött under graviditet (n=47) och familjekonstellationen. Materialet analyserades med hjälp av en innehållsanalys.

Studiens kvalitet: God (8/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: Måttlig.

Kommentar: Olikheter inom hälso- och sjukvårdspraxis i USA och Finland.

Enligt föräldrar till barn som dött under graviditet förmildrade vetskapen om vad som stod att vänta rädslan över att se den döda barnet.

En kvalitativ syntes (n= 20 undersökningsartiklar)⁵ om 20 föräldrars erfarenheter av den perinatalvård de bemöttes av.

Studiens kvalitet: Hög (9/10 JBI).

Evidensstyrka: 2

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Källor:

1. Harrington C, Sprowl B. (2011). Family members' experiences with viewing in the wake of sudden death. *Omega: Journal of Death & Dying* 64(1), 65-82.
2. Avelin P, Erlandsson K, Hildingsson I, Rådestad I. (2011). Swedish parents' experiences of parenthood and the need for support to siblings when a baby is stillborn. *Birth: Issues in Perinatal Care* 38(2), 150-158.
3. Blood C & Cacciatore J. (2014). Best practice in bereavement photography after perinatal death: Qualitative analysis with 104 parents. *BMC Psychology* 2(1), 15-15.
4. Cacciatore J. (2010). The unique experiences of women and their families after the death of a baby. *Social Work in Health Care* 49(2), 134-148.
5. Lisy K, Peters MDJ, Riitano D, Jordan Z, Aromataris E. (2016). Provision of meaningful care at diagnosis, birth, and after stillbirth: A qualitative synthesis of parents' experiences. *Birth* 43(1), 6-19.

Rekommendation: Uppmuntra de närstående att ta farväl av den avlidne, även om det för stunden kan öka ångesten.

Evidensgrad: B

Föräldrar till barn som dött under graviditet ansåg det positivt att vänner och släktingar hade möjlighet att se barnet. Familjer där vänner och släktingar inte hade sett det döda barnet beskrev att syskonen hade ett ökat behov att förstå.

I en kvalitativ gruppintervjuundersökning¹ beskrevs ur föräldrarnas (n=27) synvinkel föräldraskap och syskonens behov efter en perinatal död.

Studiens kvalitet: Hög (9/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Föräldrar som förlorat sitt barn ska uppmuntras att ta farväl av sitt barn (se det och hålla det i famnen) eftersom sorgprocessen i annat fall kan försvåras.

I en kvalitativ intervjuundersökning² beskrevs vilka erfarenheter mödrar till barn som dött under graviditeten eller som nyfödda (n=15) hade om stödet på sjukhuset, hos religiösa samfund och sociala tjänster. Analysmaterialet analyserades med hjälp av en induktiv innehållsanalys.

Studiens kvalitet: God (7/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Föräldrar till barn som dött under graviditeten som hade rädslor och förbehåll att se det döda barnet, uppskattade i efterhand de anvisningar och den uppmuntran de hade fått av vårdpersonalen att ta farväl av sitt barn. Föräldrar som inte såg sitt döda barn uppgav att de kände ånger inför detta.

I en kvalitativ syntes (n= 20 undersökningsartiklar)⁴ behandlades föräldrarnas erfarenheter av den perinatalvård de fick.

Studiens kvalitet: Hög (9/10 JBI).

Evidensstyrka: 2

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Personer som plötsligt hade förlorat sin närstående och inte såg den avlidne beskriver en långvarig känsla av tomhet. Även om ett sista farväl av den avlidne kunde tillfälligt öka ångesten hos en närstående, hade det en positiv inverkan på sorgprocessen.

I en kvalitativ intervjuundersökning⁴ beskrevs synpunkter och erfarenheter hos personer (n=16) som plötsligt förlorat en närstående när de såg på den avlidne. Dödsorsakerna var hjärtinfarkt, olyckor, självmord eller personbrott.

Studiens kvalitet: God (8/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: Måttlig.

Kommentar: Olikheter inom hälso- och sjukvårdspraxis i Kanada och Finland.

Det som hjälpte syskonen till ett självmordsoffer att klara av förlusten var att se det avlidna syskonet, vilket bekräftade dödsfallet. Syskonen upplevde en känsla av utanförskap om de inte fick se sitt döda syskon.

I en kvalitativ undersökning⁵ beskrevs sorgen hos syskonen (n=26) till självmordsoffret samt faktorer som främjade och förhindrade deras möjligheter att klara av förlusten. Analysmaterialet analyserades med hjälp av en induktiv innehållsanalys.

Studiens kvalitet: Hög (9/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Det som hjälpte föräldrar som hade förlorat sitt barn att klara av förlusten var att ta ett sista farväl av barnet, såsom att se barnet, hålla det i famnen och lägga det i kistan och föra det till kapellet.

I en kvalitativa undersökning⁶ beskrevs faktorer som hjälpte mödrar (n=143) och fäder (n=102) att klara av förlusten av sitt barn. Materialet samlades in på en enkätblankett sex månader efter barnets död. De flesta barn hade dött under graviditeten. Analysmaterialet analyserades med hjälp av en induktiv innehållsanalys.

Studiens kvalitet: Hög (9/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Det som hjälpte föräldrar som hade förlorat sitt barn att klara av förlusten var att ta ett sista farväl av barnet, att se barnet, hålla det i famnen och delta i en farvälceremoni. Om föräldrarna inte kunde ta farväl av sitt barn försämrade det deras styrka att klara av förlusten. Även att vara oförberedd på eller undvika att ta farväl upplevdes som ett hinder att klara av förlusten.

I en litteraturöversikt (n=20 undersökningsartiklar)⁷ beskrevs faktorer som främjar och förhindrar föräldrar till barn som dött att klara av förlusten. Analysmaterialet analyserades med hjälp av en induktiv innehållsanalys.

Studiens kvalitet: Hög (9/10 JBI).

Evidensstyrka: 2.

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Källor

1. Avelin P, Erlandsson K, Hildingsson I, Rådestad I. (2011). Swedish parents' experiences of parenthood and the need for support to siblings when a baby is stillborn. *Birth: Issues in Perinatal Care* 38(2), 150-158.
2. Conry J, Prinsloo C. (2008). Mothers' access to supportive hospital services after the loss of a baby through stillbirth or neonatal death. *Health SA Gesondheid* 13(2), 14-24.
3. Lisy K, Peters MDJ, Riitano D, Jordan Z, Aromataris, E. (2016). Provision of meaningful care at diagnosis, birth, and after stillbirth: A qualitative synthesis of parents' experiences. *Birth* 43(1), 6-19.
4. Harrington C, Sprowl B. (2011). Family members' experiences with viewing in the wake of sudden death. *Omega: Journal of Death & Dying* 64(1), 65-82.
5. Inna S, Kaunonen M, Aho AL. (2014). Sirpaleista koottu – sisaruksen suru ja selviytyminen itsemurhan jälkeen. *Thanatos* 3 (2), 79–103.
6. Savolainen S, Kaunonen M, Aho A L. (2013). Vanhempien selviytymistä auttavat tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Hoitotiede* 25 (3), 222–235.
7. Aho A, Savolainen S. (2012). Vanhempien selviytymistä edistävät ja estävät tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Thanatos*1(2), 1–26.

Rekommendation: Berätta för närstående om olika sätt att ta ett sista farväl, med beaktande av de närståendes övertygelse.

Evidensgrad: B

Närstående till ett offer för personbrott fick hjälp att klara av förlusten genom att skriva brev till den avlidne.

I en kvalitativ undersökning¹ beskrevs faktorer som främjar och förhindrar sorgen (n=34) hos närstående till ett offer för personbrott. Analysmaterialet analyserades med hjälp av en induktiv innehållsanalys.

Studiens kvalitet: Hög (9/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Syskon som skrev brev till sitt syskon som begått självmord hjälpte dem att klara av förlusten.

I en kvalitativ undersökning² beskrevs sorgen hos syskonen (n=26) till självmordsoffret samt faktorer som främjade och förhindrade deras möjligheter att klara av förlusten. Analysmaterialet analyserades med hjälp av en induktiv innehållsanalys.

Studiens kvalitet: Hög (9/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Det som hjälpte föräldrar som hade förlorat sitt barn att klara av förlusten var att se barnet, hålla det i famnen och lägga det i kistan och föra det till kapellet. Det som hjälpte att klara av förlusten var att minnas den tid som tillbringats tillsammans med barnet, föremål som man minns barnet med, fot- och handavtryck, barnets saker och att titta på fotografier. Det som även hjälpte föräldrarna att klara av förlusten var att göra ett urklippsalbum eller skapa en minnessida på nätet, besöka graven och minneslunden, sköta graven, tron på Gud och livet efter döden, dop, minnesstund och bön.

I en kvalitativa undersökning³ beskrevs faktorer som hjälpte mödrar (n=143) och fäder (n=102) att klara av förlusten av sitt barn. Materialet samlades in på en enkätblankett sex månader efter barnets död. De flesta barn hade dött under graviditeten. Analysmaterialet analyserades med hjälp av en induktiv innehållsanalys.

Studiens kvalitet: Hög (9/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Det som hjälpte föräldrar som hade förlorat sitt barn att klara av förlusten var att ta ett sista farväl av barnet, att se barnet, hålla det i famnen och delta i en farvälceremoni. Ceremonier som anknyter till döden, dop eller namngivning, visning av den avlidne, bön, läsning av heliga skrifter, andliga sånger, besök i sjukhusets kapell och minnesstund främjar föräldrarnas förmåga att klara av förlusten.

I en litteraturoversikt (n=20 undersökningsartiklar)⁴ beskrevs faktorer som främjar och förhindrar föräldrar till barn som dött att klara av förlusten. Analysmaterialet analyserades med hjälp av en induktiv innehållsanalys.

Studiens kvalitet: Hög (9/10 JBI).

Evidensstyrka: 2

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Källor:

1. Virta T, Kaunonen M, Aho AL. (2017). Henkirikosuhrien läheisten suru sekä selviytymistä edistäväät ja estävät tekijät. *Thanatos* 6 (2), 5–48. (på finska)
2. Inna S, Kaunonen M, Aho AL. (2014). Sirpaleista koottu – sisaruksen suru ja selviytyminen itsemurhan jälkeen. *Thanatos* 3 (2), 79–103. (på finska)
3. Savolainen S, Kaunonen M, Aho AL. (2013). Vanhempien selviytymistä auttavat tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Hoitotiede* 25 (3), 222–235. (på finska)
4. Aho AL, Savolainen S. (2012). Kirjallisuuskatsaus: Vanhempien selviytymistä edistäväät ja estävät tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Thanatos* 1 (2), 1–28. (på finska)

Rekommendation: Behandla den avlidne med respekt och tala om hen vid hens namn.

Evidensgrad: B

Växelverkan med den yrkesutbildade personalen och den respekt som den avlidne bemöts med påverkar närståendes sorgprocess.

I en kvalitativ undersökning¹ beskrevs synpunkter och erfarenheter hos personer (n=16) som plötsligt förlorat en närstående när de såg på den avlidne. Dödsorsakerna var hjärtinfarkt, olyckor, självmord och personbrott.

Studiens kvalitet: God (8/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: Måttlig.

Kommentar: Olikheter inom hälso- och sjukvårdspraxis i Kanada och Finland.

Då den avlidne nämndes vid hens namn fick närstående en känsla av att den avlidne behandlades som en människa.

I en kvalitativ undersökning² beskrevs vilka synpunkter mödrar till barn som dött under graviditet (n=47) hade om faktorer som underlättade sorgprocessen och vilka förändringar av dem själv de upplevde till följd av det perinatale dödfallet.

Studiens kvalitet: God (8/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Bemötanden med respekt och fasthet minskar närståendes emotionella och psykologiska börda både kort- och långsiktigt.

I en systematisk litteraturoversikt (n=144 undersökningsartiklar)³ beskrevs hur en perinatal död påverkar föräldrar, familjer, aktörer inom hälso- och sjukvård och samfund.

Studiens kvalitet: God (8/10 JBI).

Evidensstyrka: 2

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Föräldrarna var förfärade om den avlidne behandlades respektlöst. De uppskattade att den avlidne behandlades varsamt och att hans namn användes i tal.

I en kvalitativ syntes (n= 20 undersökningsartiklar)⁴ behandlades föräldrarnas erfarenheter av den perinatalvård de bemöttes av.

Studiens kvalitet: Hög (9/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Det som hjälpte föräldrar som hade förlorat sitt barn var att uppleva barnets död med värdighet, respekt för det döda barnet och att barnet nämndes vid dess namn.

I en kvalitativa undersökning⁵ beskrevs faktorer som hjälpte mödrar (n=143) och fäder (n=102) att klara av förlusten av sitt barn. Materialet samlades in på en enkätblankett sex månader efter barnets död. De flesta barn hade dött under graviditeten. Analysmaterialet analyserades med hjälp av en induktiv innehållsanalys.

Studiens kvalitet: Hög (9/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Källor:

1. Harrington C, Sprowl B. (2011). Family members' experiences with viewing in the wake of sudden death. *Omega: Journal of Death & Dying* 64(1), 65-82.
2. Cacciatore J, Bushfield S. (2007). Stillbirth: The mother's experience and implications for improving care. *Journal of Social Work in End-of-Life & Palliative Care* 3(3), 59-79.
3. Heazell AEP, Siassakos D, Blencowe H, Burden C, Bhutta ZA, Cacciatore J, et al. (2016). Stillbirths: Economic and psychosocial consequences. *Lancet* (10018), 604-616.
4. Lisy K, Peters M DJ, Riitano D, Jordan Z, Aromataris E. (2016). Provision of meaningful care at diagnosis, birth, and after stillbirth: A qualitative synthesis of parents' experiences. *Birth* 43(1), 6–19.
5. Savolainen S, Kaunonen M, Aho A L. (2013). Vanhempien selviytymistä auttavat tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Hoitotiede* 25 (3), 222–235. (på finska)

Rekommendation: Ge de närstående tillräckligt med tid att ta farväl av den avlidne och erbjud flera möjligheter till det med beaktande av deras behov.

Evidensgrad: B

En del av de föräldrar som förlorat sitt barn beskrev sin oro över den begränsade tid de fick att ta farväl av sitt barn. De fick inte tillbringa tillräckligt med tid tillsammans med barnet. Närstående bör ges tillräckligt med tid att ta ett sista farväl.

I en enkätundersökning¹ beskrevs erfarenheterna och åsikterna hos föräldrar till barn som dött under graviditet (n=104) om praxis som gäller fotografering i anknytning till sorgen.

Studiens kvalitet: God (8/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Mödrar som förlorat sitt barn under graviditeten önskade att de hade fått tillbringa mer tid med sitt döda barn och att de hade uppmuntrats till det.

I en kvalitativ enkätundersökning² beskrevs hur ett barns död påverkar mödrarna till ett barn som dött under graviditet (n=47) och familjekonstellationen. Materialet analyserades med hjälp av en innehållsanalys.

Studiens kvalitet: God (8/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: Måttlig.

Kommentar: Olikheter inom hälso- och sjukvårdspraxis i USA och Finland.

Föräldrar till barn som dött under graviditet upplevde att den tid de tillbringade med det döda barnet bekräftade barnets existens och de beskrev att situationen var viktig.

I en kvalitativ syntes (n= 20 undersökningsartiklar)³ behandlades föräldrarnas erfarenheter av den perinatalvård de bemöttes av.

Studiens kvalitet: Hög (9/10 JBI).

Evidensstyrka: 3

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Föräldrar som förlorat sitt barn ska uppmuntras att tillbringa tid med det döda barnet och de ska ofta erbjudas möjlighet till det.

I en systematisk litteraturstudie (n=52 undersökningsartiklar)⁴ undersöktes vilka erfarenheter föräldrar till ett barn som dött under graviditet och vårdpersonalen hade av vården i samband med ett perinatalt dödsfall.

Studiens kvalitet: Hög (10/10 JBI).

Evidensstyrka: 1

Relevans för den finländska befolkningen: God.

Källor:

1. Blood C, Cacciatore J. (2014). Best practice in bereavement photography after perinatal death: Qualitative analysis with 104 parents. *BMC Psychology* 2(1), 15-15.
2. Cacciatore J. (2010). The unique experiences of women and their families after the death of a baby. *Social Work in Health Care* 49(2), 134-148.
3. Lisy K, Peters MDJ, Riitano D, Jordan Z, Aromataris E. (2016). Provision of meaningful care at diagnosis, birth, and after stillbirth: A qualitative synthesis of parents' experiences. *Birth* 43(1), 6-19.
4. Ellis A, Chebsey C, Storey C, Bradley S, Jackson S, Flenady V, et al. (2016). Systematic review to understand and improve care after stillbirth: A review of parents' and healthcare professionals' experiences. *BMC Pregnancy and Childbirth*. 16 (1), 1–19.